

Franc Križnar, muzikolog

Institut glazbeno-informacijskih znanosti, Centar za interdisciplinarna i multidisciplinarna istraživanja i studije Sveučilišta u Mariboru

200. godišnjica glazbenoga školstva u Sloveniji (1816. – 2016.)

Sažetak

Glazbeno obrazovanje u Sloveniji ima dugu i bogatu tradiciju. Dvjestota godišnjica (2016.) javnoga glazbenoga školstva upozorila je na njezin više nego 200-godišnji razvoj, na brojne i različite glazbeno-školske institucije, brojne pojedince glazbenike u stvaralačkom (skladatelji) i u izvođačkom pogledu (pjevači, instrumentalisti, pedagozi, znanstvenici). Razvoj i sadašnje stanje zacijelo ne bi bili toliko bogati kada pogledi u prošlost ne bi zahvaćali i viziju budućnosti. Današnji rezultati, promatrani u europskom okviru, pokazuju da je u slovenske glazbene škole uključeno 14,8 % osnovnoškolske djece (u Europi nešto više od 5 %), što potvrđuju dostignuća vrhunskih slovenskih glazbenih umjetnika, poput klarinetista Mate Bekavca, flautistice Irene Grafenauer, mezzosopranistice Marjane Lipovšek, violinista Igora Ozima, trombonista Branimira Slokara, Slovenskoga okteta, pijanistice Dubravke Tomšič Srebotnjak, tenora Janeza Lotriča, potom dvaju Slovenaca u redovima čuvenih *Bečkih filharmoničara*, a jedan je član i *Berlinske filharmonije*.

Ključne riječi: tradicija, institucije, glazbenici, stvaratelji (skladatelji), izvođači (pjevači, instrumentalisti, pedagozi, znanstvenici), *Bečki filharmoničari*, *Berlinski filharmoničari*

Abstract

Music education has in Slovenia a long and rich tradition. 200-years of public music education reminded by its more than 200-years development, the number and various music school institutions, by the numerous of individuals-musicians in the creative (the composers) and in the performance (the singers, the instrumentalists, the pedagogues, the scientists) views. The development and today's condition would not be as rich if it were not for looking back and encompassing the views in the past for the vision of the future. Today's results, meaning in the European frame the 14,8 % of elementary school boys and girls in Slovene music schools (Europe over 5 %) or achievements which today show the excellent Slovenian music artists i.e. the clarinetist Mate Bekavac, the flutist Irena Grafenauer, the mezzo-soprano Marjana Lipovšek, the violinist Igor Ozim, the trombonist Branimir Slokar, the Slovenian Octet, the pianist Dubravka Tomšič Srebotnjak, the tenor Janez Lotrič, that two Slovenians are in the famous *Vienna Philharmonic Orchestra* and again the third is a member of the *Berliner Philharmoniker*.

Key words: tradition, music school institutions, the musicians, creative (the composers), performance (the singers, the instrumentalists, the pedagogues, the scientists), *Vienna Philharmonic Orchestra*, *Berliner Philharmoniker*

Uvod

Početak glazbenoga obrazovanja u današnjem smislu, u Sloveniji možemo naći na početku 19. st. Kako ondašnjemu vremenu glazbeni odgoj, koji se održavao u samostanskim i crkvenim školama te u jezuitskom kolegiju od 12. st. nadalje,¹ više nije odgovarao, a nedostajalo je sposobnih glazbenika, god. 1807. ustanovljena je kod ljubljanske katedrale i prva javna glazbena škola. Na njoj je austrijski skladatelj Leopold Ferdinand Schwerdt (oko 1770. – 1854.) poučavao koralno i figuralno pjevanje, orgulje i gudače. No kako su ju po dolasku Francuza ukinuli, Schwerdt je kod Sv. Jakoba imao

¹ To je postojalo unutar srednjovjekovnih studija sedam slobodnih umjetnosti (*septem artes liberales*), naslonjenih i na glazbene traktate (npr. Boetijeva rasprava *De institutione musica*, koja se širila zajedno s razvojem školskoga sustava; zatim rasprava Guida Aretinskoga *Micrologus* te *Prologus in antiphonarium*; u franjevačkom samostanu u Novom Mestu čuva se svezak s latinskim rukopisnim tekstom naslovljenim *Compendium cantus choralis / Koralni kompendij s kraja 18. i/ili s početka 19. st.* U tekstu, očito namijenjenomu poučavanju pjevača, možemo naći osnove teorije gregorijanskoga koralna, *Gradus ad Parnassum* Johanna Josepha Fuxa /1725./, franjevac iz Pirana koji su upotrebljavali pjevački udžbenik *Il cantore ecclesiastico: Breve, facile ed esatta notizia ...* patera Giuseppea Frezze della Grotte, Quantzova škola za flautu / upisana 1755. u Novom Mestu, gdje izričito stoji da su se njome služila braća franjevci i dr.).

SL-1 U franjevačkom samostanu u Novom Mestu čuva se svezak s latinskim rukopisnim tekstom *Compendium cantus choralis* (Koralni kompendij) s kraja 18. ili s početka 19. st. U tekstu, očito namijenjenom poučavanju pjevača, naći ćemo osnove teorije gregorijanskoga koral.

privatnu glazbenu školu (1810. – 1812.). Za obrazovanje pjevača i instrumentalista te za glazbeno osposobljavanje učiteljskih kandidata 1816. godine kod ljubljanske normalke (osnovne škole) ustanovljena je (prva javna) glazbena škola u Sloveniji, koja je radila do 1875. godine. Inicijativu za njezino osnivanje dao je 1814. upravitelj, odnosno mjesna vlast. Glazbenu nastavu pohađali su i učiteljski pripravnici (preparandisti).

Ovaj razvoj do prve javne glazbene škole u Ljubljani ima svoje začetke već u drugoj polovini 12. st. u samostanima, gdje su glazbu podučavali u okviru općega odgoja: od 13. st. nadalje i u katedralnim i župnim školama. Izvori ne utvrđuju je li i cistercitski samostan u Stični imao već u 14. st. svoju vlastitu glazbenu školu nižega stupnja. Viši stupanj opće škole imala je od 1418. crkva sv. Nikole u Ljubljani (današnja katedrala), a postojala je škola i u Ribnici na Dolenjskom. Velik doprinos razvoju glazbenoga školstva u Sloveniji dao je protestantizam, a poslije isusovci. U 16. i 17. st. zamjetan je porast svjetovne

(narodne i umjetničke) glazbe. Važni za glazbeni razvoj bili su i gradski svirači, za veće koncertne i umjetničke priredbe gotovo 70 godina (1701. – 1769.) brinulo je plemstvo, glazbeni amateri udruženi u *Academiji Philharmonicorum*. Godine 1794. građani Ljubljane ustanovili su *Filharmonijsko društvo* (njemačko udruženje *Philharmonische Gesellschaft*), prvo takvo u tadašnjoj monarhiji. Njezini časni članovi bili su i Franz Joseph Haydn (1800.), Ludwig van Beethoven (1819.) i Niccolò Paganini (1824.).

Kriza u 18. i 19. st. te osnivanje i rad (prve javne) glazbene škole

Prema kraju 18. i na početku 19. st. kvaliteta glazbe očito je pala. Dobri instrumentalisti i pjevači nedostajali su u *Staleškom kazalištu*, *Katedralnoj kapeli* i u *Filharmonijskom društvu*. Zbog toga je došlo do ideje da se osnuje glazbena škola. Za nju se najviše zauzimao katedralni kaptol. Tako možemo o prvoj glazbenoj školi u Sloveniji govoriti već u godinama 1807. – 1810., poslije dvaju neuspješnih

pokušaja: 1800. i 1803. Dvorska je pisarna godine 1805. odobrila sredstva za (jednoga) glazbenoga učitelja, ali je njegov izbor trajao gotovo dvije godine. Konačno, u katedrali je postavljen učitelj Leopold Ferdinand Schwerdt, »Compositeur und Meister der Tonkunst.« Podučavao je od 17. srpnja 1807. Pokazalo se da škola dobro napreduje. No kaptol je zbog francuske okupacije bio primoran 5. siječnja 1810. ukinuti svoju školu, koja je bila preteča prve javne glazbene škole u Sloveniji. Uspješno je radila samo četiri godine. Tako dolazimo do doista prve (javne) glazbene škole kod ljubljanske normalke. Uspostavljanjem centralno vođenoga školskoga sustava prosvjetljena državna vlast u drugoj polovini 18. st. postavila je temelj razvoja školstva u svim fazama i vrstama obrazovanja. Njezin nastavni predmetnik sadržavao je pjevanje, violinu, klavir, orgulje i generalbas. Za djecu od 8. do 14. godine trajalo je školovanje četiri godine, a već poslije tri godine neki bi nastupali na (javnim) akademijama. Tako je dvorski ured 11. prosin-

SL-2 Licej u Ljubljani, oko 1850., Franz Kurz zum Thurn und Goldenstein, crtanje tušem, bijela tempera, R-486, foto Tomaž Lauko (Narodni muzej Slovenije). Javna glazbena škola kod c. kr. glavne škole u Ljubljani u gimnazijskoj je zgradi djelovala od osnivanja g. 1816. pa sve do priključenja školi Filharmonijskoga društva g. 1875. Zgradu nekadašnjega augustinskoga samostana kranjski su staleški stanovi u razdoblju vlade cara Josipa II. preuredili za školske potrebe. U zgradi su od 1789. do potresa 1895. djelovale sve najvažnije obrazovne ustanove u Kranjskoj, među njima i glavna škola u povezanosti s drugim školama (likovnom i glazbenom) i pripravnčki tečajevi (za učitelje i dr.) te gimnazija i licej.

ca 1815. dopustio da (generalni) upravitelj u Ljubljani kao najviši državni političko-upravni organ u Kranjskoj već godinu dana po odlasku Francuza stvarno otvori (prvu javnu) glazbenu školu kod ljubljanske normalke te objavi natječaj za službu glazbenoga učitelja. No prije toga su se raspitali kako bi u Ljubljani pokrenuli javnu glazbenu školu koja bi omogućila i nastavničkim pripravnicima da na tečajevima u trajanju od šest mjeseca u glavnoj školi (normalki) dobiju besplatno osnove glazbenoga obrazovanja. Kod izrade prijedloga za osnivanje javne glazbene nastave u Ljubljani upravitelj je 15. studenoga 1814. najprije pozvao *Filharmonijsko društvo*, koje je 30. siječnja 1815. u jedanaest članaka pripremlilo prvi okvirni nacrt. Po nalogu gubernatora prvotni nacrt je 31. srpnja 1815. detaljno proučila, djelomično ispravila i dopunila posebna komisija. Na temelju

tih su i drugih ispravaka viši školski nadzornik i katedralni kanonik Anton Wolf, ravnatelj glavne škole Janez Eggenberger i direktor *Filharmonijskoga društva* Janez Krstnik Novak 15. veljače 1816. u 33 članaka izradili *Organizacijske statute javne nastave glazbe u Ljubljani*, koje je 29. 3. 1816. potvrdio gubernator u Ljubljani. Središnja organizacijska dvorska komisija u Beču je nacrt organizacije javne nastave glazbe odobrila 11. prosinca 1815. Nije samo dopustila osnivanje javne glazbene nastave u licejskoj zgradi, nego je potvrdila 724 goldinara i 33 krajcara² za građevinske i druge troškove za pripremu učionica te za nabavu nužnih nastavnih pomagala i instrumenata za glazbenu nastavu. Isto tako, tada je utvrdila sistematiziranu plaću za učitelja glazbe u visini od 450 goldinara te još dodatnih 50 goldinara

nagrade za podučavanje učiteljskih pripravnika u glavnoj školi. Bit javne nastave glazbe bila je u tome što je u principu nastava bila besplatna i time dostupna i siromašnjijima. Njima je zapravo bila i namijenjena jer su učenici imućnih roditelja morali plaćati školarinu pomoću koje je škola nabavljala glazbene instrumente i druge potrepštine za glazbenu nastavu. »U javnu glazbenu školu ne može biti primljeno svako dijete, nego samo učenici drugih javnih nastavnih zavoda.«³ Natječaj za nastavno mjesto učitelja javne glazbene škole u Ljubljani objavili su u časopisima u Celovcu, Gradecu, Beču i Pragu. Natječajni uvjeti za prvoga učitelja zahtijevali su da je učitelj moralan, sposoban podučavati pjevanje i orguljanje, a trebao je znati svirati više instrumenata. Među 21

² Austrijski sitniš.

³ Dostupno i plemenito (Ljubljana, 2016.), str. 27.

prijavljenim kandidatom bio je i poznati austrijski romantičar i skladatelj Franz Schubert, tadašnji pomoćni učitelj na školi svojega oca u Beču. Schubert nije bio primljen zbog svoje mladosti (19 godina), nego su izabrali Franza Sokola, koji je dobro svirao glasovir i orgulje, a izvrsno još i klarinet i violinu. U Ljubljani je došao iz Celovca; za spomenutim Sokolom došli su i Gašpar Mašek, njegov sin Kamilo Mašek, Anton Nedvěd i dr. Iz te škole izišli su neki važni slovenski glazbenici, među njima Jurij Fleišman, Fran Gerbič, Andrej Vavken, Vojteh Valenta i dr. Nedvěd pak je bio još na učiteljskoj školi mentor Josipu Pavčiču, tenoru Antonu Razingeru, opernomu pjevaču svjetskoga glasa Francu Pogačniku Navalu i dr. Koliko je ozbiljno bilo organizirano ovo prvo (javno glazbeno) školstvo u Ljubljani, svjedoče i *Ustanovna določila prve javne glasbene šole na Slovenskem – Organizacijski statuti Osnivačke odredbe prve javne glazbene škole u Sloveniji – Organizacijski statuti*, koji su sadržali 33 članaka (15. veljače 1816.).⁴ Javna glazbena škola kod ljubljanske normalke prestala je postojati (21. lipnja 1875.) zbog promijenjenih prilika i nastanka učiteljske škole. Kranjsko staleško školsko vijeće javilo je direkciji *Filharmonijskoga društva* da žele da se javna glazbena škola priključi glazbenoj školi *Filharmonijskoga društva*. Staleška vlada je 14. kolovoza 1875. *Filharmonijskomu društvu* predala čitav glazbeni fond i inventar javne glazbene škole. Time

SL-3 Kada je godine 1887. zgradu *Staleškoga kazališta* u Ljubljani uništio požar, na javnoj je dražbi godine 1888. zemljište otkupilo (njemačko) *Filharmonijsko društvo* i počelo graditi zgradu današnje *Slovenske filharmonije*. Zgrada je bila dovršena 1898., a nacрте za nju izradio je arhitekt Adolf Wagner iz Gradeca.

je javna glazbena škola prestala postojati.⁵

Budućim (glazbenim) školama prethodile su pojedine škole kod *Filharmonijskoga društva*: violinska (1821.), pjevačka (1822.) i škola za gudače i puhače (1826.). Društvu je pak uspjelo ustanoviti stalni nastavni zavod tek poslije njezine reorganizacije (1862.). Kada je 1875. prešla pod njezino okrilje još javna glazbena škola kod normalke, nastava je obuhvatila sve orkestralne instrumente, glasovir, pjevanje i teorijske predmete. Na *Školi FD*, koja je djelovala do 1919., učili su izvrsni učitelji, violinist Gustav Moravec, pijanist, skladatelj i dirigent Josef Zöhrer te violinist i koncertni majstor Hans Gerstner. Iako je zapravo ta škola poslije pokazala sve germanizatorske težnje, ne može joj se uskratiti važan utjecaj na razvoj slovenske glazbene kulture.

Razvoj se tijekom više od 200 godina (javnoga) glazbenoga školstva u Sloveniji preko već spomenute *Glazbene škole kod*

Filharmonijskoga društva (1821. – 1919.) i dalje nastavio. Slijedila ju je usporedna *Škola Glazbene matice* u Ljubljani (1882.), a uskoro za njom i u drugim većim gradovima u Sloveniji (Novo Mesto, Celje, Gorica, Kranj, Trst i dr.). Najviše zasluga za njihov razvoj pripada Mateju Hubadu i Franu Gerbiču. Za glazbeni razvoj na crkvenom području u onom vremenu brinulo je *Cecilijansko društvo*, koje je ustanovilo *orguljaške škole* (Ljubljana, Celje, Maribor...). S poletom narodnoga buđenja u drugoj polovini 19. st., sve se više javljala potreba za slovenskim glazbenicima. S namjerom da se poveća broj sposobnih orguljaša i crkvenih zborovođa, *Cecilijansko društvo* je 1877. ustanovilo u Ljubljani orguljašku školu u kojoj su podučavali koralno i figuralno pjevanje, orgulje, klavir, harmoniju, kontrapunkt i povijest glazbe. Iz te je škole izišlo više poznatih (slovenskih) glazbenika, među njima Janko i Anton Ravnik, Blaž Arnič, Anton Jobst, Anton Dermota i Jože Gostič. Školu su vodili Anton Foer-

⁴ Isto, str. 32. – 37.

⁵ Isto, str. 39.

ster (do 1909.), Stanko Premrl (do 1941.) i Venčeslav Snaj (do 1945.). Godine 1971. Orguljašku školu obnovili su kao orguljaški tečaj kod Teološkoga fakulteta u Ljubljani (voditelji: Jože Trošt, Gregor Klančnik). Slično je bila usmjerena i privatna orguljaška škola u Celju (1899.), koja se 1936. preselila u Maribor i kojom je do 1941. upravljao lavantinski biskupski ordinarijat te je 1977. obnovljena.

Kako bi pridobila izvodače za svoje priredbe, ljubljanska Narodna čitaonica 1861. otvorila je svoju glazbenu školu (učitelji Anton Foerster, Anton Nedvčed, Vojteh Valenta, Leopold Belar, Anton Stöckl, Jurij Šantel). Slično je i Dramsko društvo, kako bi imalo svoje profesionalne kazališne pjevače, organiziralo poseban odjel za pjevanje, gdje su formirali zbor i vježbali pjevače soliste (učitelji Anton Hajdrih, Anton Foerster, Vojteh Valenta i Anton Stöckl).

Najvažnija među navedenima bila je ipak *Glazbena matica*,⁶ koja je 1882. (djelovala do 1919.)⁷ otvorila svoju (glazbenu) školu radi obrazovanja (slovenskih) profesionalnih glazbenika. Prvotno je imala samo dva odjela: za klavir i violinu, a 1887. oformila je odjele za puhače i trubače. Uskoro je prerasla (još kao konkurencija) u školu *Filharmonijskoga društva*. GM je postala centar slovenskoga glazbenoga odgoja.

⁶ Isto, str. 67. – 70.

⁷ Isto, str. 45.

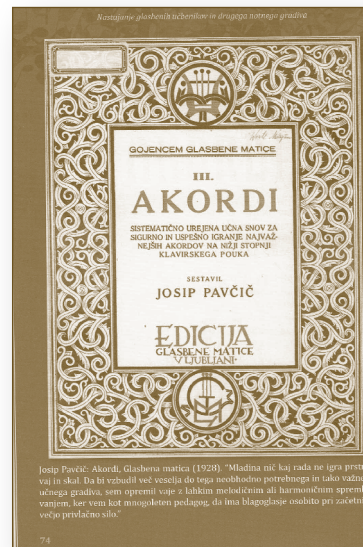
SL-4 Matej Hubad (1866. – 1937.), slovenski skladatelj, pijanist, orguljaš, pjevač i glazbeni pedagog. Od 1894., od kada je bio umjetnički vođa, *Glazbenu maticu* u Ljubljani i njezinu školu podigao je na izvanredno visoku umjetničku razinu. Postigao je to da se iz glazbene škole *Glazbene matice* godine 1919. osnovao konzervatorij.

U Ljubljani je 1927. počela s radom još željezničarska glazbena škola *Sloga* (upravitelj Heribert Svetel), koja je kao škola GM postojala do 1945.⁸ Godine 1932. bila je na *Državnoj tehničarskoj srednjoj školi* u Ljubljani ustanovljena zanimljiva *Banovinska škola za glazbala*. Glavni inicijatori i učitelji bili su izrađivač gudačkih instrumenata Michael Mušič te skladatelj i slikar Saša Šantel. Učenici su se u trogodišnjem školovanju obrazovali u prvom redu za izradu gudačkih instrumenata i djelomično trzalica.⁹

U Mariboru su ustanovljene glazbene škole *Musikverein* (1825.), *Männergesangverein* (1872.) i *Filharmonijsko društvo* (1881.). Slovenci su dobili svoju pjevačku školu tek na inicijativu Hinka Druzoviča (Maribor, 1900.), a poslije raspuštanja *Filharmonijskoga društva* (Maribor, 1919.) i glazbenu školu, koju je ustanovila mariborska GM. Ona je bila (1933. – 1936.)

⁸ Isto, str. 73.

⁹ Isto.

SL-5 Josip Pavčič: *Akordi*, *Glazbena matica Ljubljana* (1928.). »Mladež ništa rado ne svira prstnih vježbi i ljestvica. Da bih probudio u njih više veselja do te neophodno potrebne i tako važne nastavne građe, opremio sam vježbe lakom melodijskom i harmonijskom pratnjom, pošto znam kao dugogodišnji pedagog da ima blagoglasje osobito kod početnika veću privlačnu snagu.« (J. Pavčič)

javno subvencionirana (ravnatelj Ubald Vrabec), a potom je preoblikovana u privatnu glazbenu školu GM (ravnatelj Marjan Kozina i Oton Bajde), koja je postojala do 1941. Svoju glazbenu školu imalo je (1931. – 1941.) i željezničarsko glazbeno društvo *Drava*, a vodio ju je Hinko Druzovič. Tijekom Drugoga svjetskoga rata *Steirisches Musikschulwerk* ustanovila je *Musikschule für Jugend und Volk*. (Glazbene) škole toga društva bile su još u Ptuj, Celju i Kranju. U Celju je glazbena škola ustanovljena 1832., kada je bilo ustanovljeno *Lavantinsko glazbeno društvo*. Njemačka glazbena škola počela je djelovati 1879. u okviru *Musikvereina*, a 1908. ljubljanska GM je i u Celju ustano-

vila slovensku glazbenu školu. Tijekom Prvoga svjetskoga rata nije radila, a 1919. obnovljena je u okviru celjske GM. U Ptuju je prvu glazbenu školu ustanovio Musikverein (1878.), 1883. je ptujska Čitaonica otvorila slovensku glazbenu školu, koja je radila samo četiri godine. U godinama 1919. – 1920. postojale su u Ptuju njemačka i slovenska gradska glazbena škola. Uspješniju djelatnost razvila je glazbena škola koju je 1922. ustanovila ptujska GM.

U Novom Mestu GM je organizirala filijalu 1898., a vodio ju je Ignacij Hladnik. Budući da je nakon šest godina prestala s radom, Hladnik je od tada imao privatnu glazbenu školu.

U Kranju je djelovala filijala škole GM 1909. – 1914.

Poslije su ustanovljene glazbene škole u Idriji i Cerknom (1923.), Ljutomeru (1927.), Kočevju, Litiji i u Novom Mestu (1937.).

Trst je slijedio primjer Ljubljane s otvaranjem javne glazbene škole 1820., a u Gorici su takvu ustanovu imali od 1842. Slovensku glazbenu školu Gorica je dobila tek 1902. Ustanovilo ju je *Pjevačko i glazbeno društvo*, a vodio ju je Josip Michl. Godine 1909. postala je filijala ljubljanske GM, a postojala je do Prvoga svjetskoga rata. Slično je djelovala škola GM 1909. – 1927. u Trstu; 1945. obnovili su ju i proširili još na srednji i visoki stupanj te organizirali filijale u okolnim krajevima i Beneškoj Sloveniji.

U Koruškoj su nakon Drugoga svjetskoga rata glazbeno školovanje dobili u bolje organizi-

Upravo iz Škole Glazbene matice u Ljubljani godine 1919. nastao je prvi Glazbeni konzervatorij (s prvim višim stupnjem glazbene nastave). To je značilo važan napredak u razvoju slovenskoga glazbenoga školstva. On je godine 1926. postao (prvi jugoslavenski) Državni konzervatorij (s osnovnom, srednjom i visokom glazbenom školom; ravnatelj Matej Hubad).

ranom obliku 1978., kada je počela u okvirima društva *Edinost* djelovati glazbena škola u Pliberku. Slijedile su filijale u drugim krajevima Podjune, Roža i u Celovcu, gdje je od 1984. sjedište društveno organizirane glazbene nastave; u školskoj godini 1987./88. ta je škola imala 22 odjela sa 285 učenika.

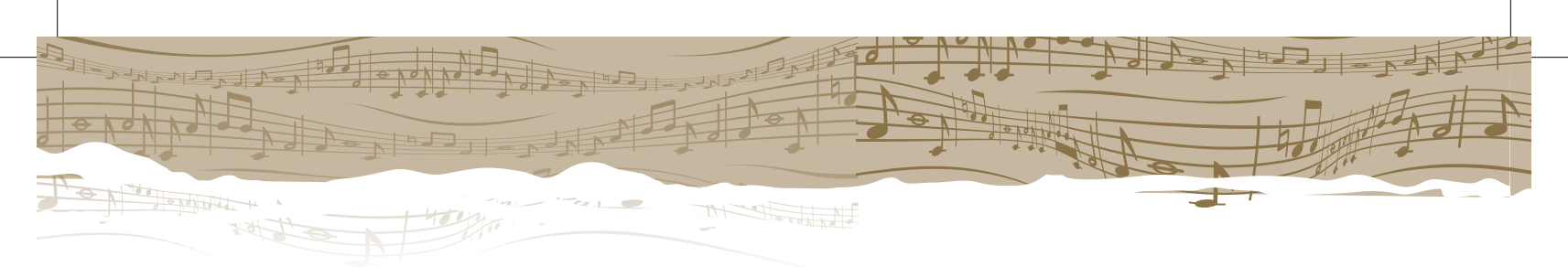
Upravo iz *Škole Glazbene matice* u Ljubljani godine 1919. nastao je prvi *Glazbeni konzervatorij* (s prvim višim stupnjem glazbene nastave). To je značilo važan napredak u razvoju slovenskoga glazbenoga školstva. On je godine 1926. postao (prvi jugoslavenski) *Državni konzervatorij* (s osnovnom, srednjom i visokom glazbenom školom; ravnatelj Matej Hubad). Njegovom reorganizacijom (1939.) nastala je *Glazbena akademija* sa srednjim i visokim obrazovnim stupnjevima na odjelima za skladanje, dirigiranje, solo pjevanje, klavir, orgulje i glazbenu scensku umjetnost (rektor Anton Trost). Godine 1946. iz GA je izišla (današnja) *Akademi-*

ja za glazbu (rektori: akademik Lucijan Marija Škerjanc, Jan-ko Ravnik, Franjo Šifrer, Karlo Rupel, Marijan Lipovšek, Leon Pfeifer, rektor/dekan Mihael Gunzek, dekani: Danijel Dane Škerl, Marijan Gabrijelčič, Dejan Bravničar, Pavel Mihelčič, Andrej Grafenauer), koja je godine 1975. pripojena Sveučilištu u Ljubljani kao njezina redovna članica. Dakle, što se imena tiče, bila je AG svjedok manjih pretresa i naravno da ju promjene nisu mimoišle. Godine 1962., osnivanjem *Odjela za muzikologiju* na *Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani*, ukinut je njezin *Povijesni odjel*. Godine 1966. ustanovljen je samostalni *Odjel za glazbenu pedagogiju*.¹⁰

Godine 1953. iz AG se osamostalila *Srednja glazbena škola* (ravnateljica Vida Jeraj Hribar). Ona se 1963. udružila sa *Srednjom baletnom školom* u *Zavod za glazbeno i baletno obrazovanje*, koji od 1983. nosi naziv *Srednja glazbena i baletna škola*. Današnje ime *Konzervatorij za glazbu i balet Ljubljana* škola je dobila 2009. godine (vodili su ju Matija Tercelj, Franci Okorn, Igor Karlin, Tomaž Buh, Dejan Prešiček).

Konzervatorij za glazbu i balet djeluje i u Mariboru. Oživio je već u godini 1945., poslije je više puta promijenio ime, tj. povezao se s baletnim odgojem: *Centar za glazbeni odgoj*, 1962.; *Škola za glazbenu i baletnu obrazovanje*, 1978.; *Srednja glazbena i baletna škola*, 1983.; i najzad *Konzervatorij za glazbu i balet Maribor*, 2010. (ravnatelji Oton

¹⁰ Isto, str. 80.

Bajde, Vlado Golob, Stane Jurgec, Majda Jecelj, Zorana Cotič, Anton Gorjanc, Helena Meško).

Tijekom cijeloga toga razdoblja paralelno su nastajali glazbeni udžbenici i druga notna građa. Između dvaju ratova (1919. – 1941.) najviše je bio popularan slobodan način rada, uz uvažavanje nastavnih planova... Čini se da učitelji nisu uzimali u obzir jedinstvene principe metodike. Svaki je učitelj za sebe usavršavao svoje metode rada, svaki za svoj predmet, i podučavao je po uzoru na pedagoge iz svojih studijskih godina. Zato su glazbeni pedagozi i skladatelji pripremali notne tiskovine za niži i srednji stupanj obrazovanja i tako obogatili nastavne planove i domaćim skladbama. Glavna izdavačka kuća takve literature bila je *Glasbena matica*, a nekoliko radova izišlo je i u vlastitim nakladama. Najviše ih je bilo za glasovir, violinu, glazbeno-teorijske predmete, pjevanje i druge pojedinačne instrumente. Među autorima možemo naći sljedeća imena: Lucijan Marija Škerjanc, Josip Pavčič, Emil Adamič, Matija Tomc, Vasilij Mirk, Emil Komel, Saša Šantel, Karol Pahor, Karel Jeraj, Fran Korun Koželjski, Fran Stanič, Adolf Gröbming, Hinko Druzovič, Oton Bajde, Srečko Koporc, Mirca Sancin. *Glasbena matica* imala je u Ljubljani i vlastitu trgovinu s muzikalijama, gdje su učenici, studenti, pedagozi i ljubitelji glazbe mogli kupovati glazbena izdanja. Notnu građu GM je još dodatno naručivala u Austriji, Njemačkoj, Čehoslovačkoj, Francuskoj i Jugoslaviji. Prodavaonica na uglu

Nakon Prvoga svjetskoga rata školski sustav se polako mijenjao kada je izišao Zakon o narodnim školama i još privremeni nastavni programi za osnovne i građanske škole, gimnazije i učiteljske škole. Poslije Drugoga svjetskoga rata (1945.) nastavni su se planovi do današnjih dana promijenili još osam puta. Predmet je najprije nazvan Pjevanje, a od 1959. Glazbena nastava. Godine 1973. bio je to Glazbeni odgoj, a od 2011. postaje Glazbena umjetnost.

kuće *Filharmonijskoga društva* na ljubljanskom Kongresnom trgu (danas br. 10) djelovala je od studenoga 1922., a pripadao joj je i antikvarijat s upotrijebljenim notama i glazbalima.¹¹

Glazba se u školskim klupama u Sloveniji mjestimice začula već u doba prosvjetiteljstva. U godini 1848. bečko prosvjetno ministarstvo izdalo je odluku kojom je zakazalo ponovni pregled nastavnih predmeta. Njome je planirana glazba i metodika glazbene nastave, a do njezine realizacije nije došlo. Naslijedio ju je nastavni plan za učiteljski tečaj u 1864. godini, koji je propisao predmet *Orguljanje* i za njega propisivao 12 sati na tjedan od ukupnih 29 sati nastave. Od 1869. godine bilo je tu još i *Pjevanje*. U nastavnom planu četverogodišnjega učiteljskoga obrazovanja uveden je predmet *Muzika s posebnim naglaskom na crkvenu muziku*. U ško-

lama su se na prijelazu stoljeća djeca vježbala u razvijanju sluha i u čistom glasu. Pjesme su se u početku učile napamet, a onda po notnim zapisima. Nastavni planovi propisali su sljedeće ciljeve: buđenje glazbenoga sluha, blaženje srca te oživljavanje domoljubnih i vjerskih osjećaja; tjedni broj sati oscilirao je pak između pola sata do jednoga sata na tjedan, podijeljeno u dva dijela. Nakon Prvoga svjetskoga rata školski sustav se polako mijenjao kada je izišao Zakon o narodnim školama i još privremeni nastavni programi za osnovne i građanske škole, gimnazije i učiteljske škole. Poslije Drugoga svjetskoga rata (1945.) nastavni su se planovi do današnjih dana promijenili još osam puta. Predmet je najprije nazvan *Pjevanje*, a od 1959. *Glazbena nastava*. Godine 1973. bio je to *Glazbeni odgoj*, a od 2011. postaje *Glazbena umjetnost*. *Zavod RS za školstvo* je godine 1975. za osnovnu školu izdao nastavni plan s nastavnim predmetima, koji u tjednom broju sati namijenjenih glazbenom odgoju nije donio promjene. U školskim klupama tada su odjekivale pionirske i domovinske pjesme te pjesme o prirodi. Nastavni predmeti iz godina 2008. – 2014., koji posljednji vrijede za 9-godišnju osnovnu školu, za glazbenu umjetnost predviđaju u prvoj trijadi (1. – 3. r.) dva sata, u 4. i 5. razredu jedan i pol sat te u preostalim razredima (6. – 9. r.) jedan sat na tjedan. Prednost je dana osjećajnoj inteligenciji, razvijanju kritičke ocjene i procjenjivanju glazbe te razvijanju osjetljivosti i tolerancije prema

¹¹ Isto, str. 75. – 76.

Nakon 1945. godine privatne glazbene škole bile su ukinute. Broj javnih (nižih) osnovnih glazbenih škola brzo je narastao. Tako i danas glazbenu školu ima svako veće mjesto, općina... Neke od njih poslije su se udružile u centre za glazbeni odgoj (Maribor, Koper, Domžale...), a uz matične škole ustanovile su se brojne filijalne škole.

SL-6 Omladinski zbor Srednje glazbene škole Maribor (1945.).

različitim glazbenim kulturama. Središnji kreator svega ovoga je u Sloveniji glazbena pedagoginja prof. dr. Breda Oblak (rođ. 1934.) koja se posvetila stvaralaštvu u nastavi glazbenoga odgoja, didaktici glazbe u općem školstvu i osposobljavanju učitelja za eksperimentalni program glazbenoga odgoja u osnovnoj školi. Pripremila je i objavila više udžbenika, priručnika i zvučne građe te osnovala didaktičku zbirku za glazbeni odgoj. Vodeću ulogu u svemu tome ima i *Založba Zavoda RS za školstvo*, a posljednjih 20 godina utjecajan je i stručni časopis *Glasba v šoli in vrtcu / Glazba u školi i vrtiću* (1995. →), izravan nastavak prethodne *Grlice* (1953. – 1988.).¹²

Glazbene učitelje za osnovnu školu 1951. počela je odgajati *Viša pedagoška škola* u Ljubljani, a od 1964. do 1987. *Pedagoška akademija* s glazbenim odjelom. Taj odjel ima od 1964. i *Pedagoški fakultet Sveučilišta u Mariboru*.

Tijekom Drugoga svjetskoga rata glazbena muza, a s njom i glazbeno školstvo u Sloveniji

nisu šutjeli. Tako je pri kraju rata (travanj 1945.) na oslobođenom teritoriju u Črnomelju bila osnovana prva niža (osnovna) glazbena škola.¹³

Nakon 1945. godine privatne glazbene škole bile su ukinute. Broj javnih (nižih) osnovnih glazbenih škola brzo je narastao. Tako i danas glazbenu školu ima svako veće mjesto, općina... Neke od njih poslije su se udružile u centre za glazbeni odgoj (Maribor, Koper, Domžale...), a uz matične škole ustanovile su se pak brojne filijalne (glazbene) škole. Danas djeluje u Sloveniji 69 (osnovnih) glazbenih škola (54 javne i 15 privatnih) koje izvode odgojno-obrazovne programe s područja glazbe i plesa koji su trenutačno na snazi, dva konzervatorija i više umjetničkih (glazbenih) gimnazija. Među privatnim su glazbenim školama i one s posebnim metodama nastave: glazbeno obrazovanje po metodi »Edgara Willemsa« (u Ljubljani *Glazbeni centar Edgar Willems*; 2006 → i na Bledu

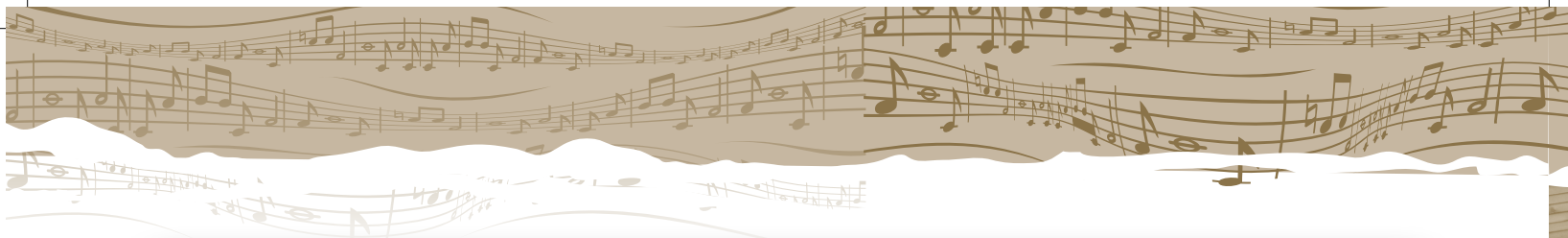
Glazbeni centar DO-RE-MI; 2014 →), *Waldorfska glazbena škola* (Ljubljana; 2007 →), privatni zavod i glazbena škola *Avsenik* (Begunje na Gorenjskem; 2012 →) i dr.¹⁴ Za cjelokupno glazbeno školstvo u Sloveniji još danas (organizacijski i stručno) skrbi *Zveza slovenskih glasbenih šol / Savez slovenskih glazbenih škola* s brojnim nacionalnim i međunarodnim aktivnostima: svake godine organizira se državno natjecanje mladih slovenskih glazbenika i baletnih plesača (*TEMSIG*), zatim revije školskih orkestara, nagrade i priznanja »Frana Gerbiča«, a od 1991. pak je i aktivna članica *Zveze evropskih glasbenih šol / Saveza evropskih glazbenih škola (EMU)*.

U slovenske glazbene škole danas je uključeno 14,8 % osnovnoškolske djece (u Europi nešto više od 5 %). Kao rezultat višestoljetnoga razvoja glazbenoga školstva, Slovenija se može pohvaliti posljednjim rezultatima svojih umjetnika, kako u domovini tako i u inozemstvu, kao što su npr. klarinetist

¹² Isto, str. 59. – 65.

¹³ Križnar, *Slovenska glasba v narodnoosvobodilnem boju / Slovenska glasba u narodnoosvobodilačkom ratu*. (Ljubljana, 1992.), str. 30.

¹⁴ *Dostopno in plemenito / Dostupno i plemenito* (Ljubljana, 2016.), str. 91. – 93.

SL-7 Konzervatorij za glazbu i balet Ljubljana. U novoj zgradi počela je nastava u školskoj godini 2008./2009.

Mate Bekavac, flautistica Irena Grafenauer, mezzosopranistica Marjana Lipovšek, violinist Igor Ozim, trombonist Branimir Slokar, Slovenski oktet, pijanistica Dubravka Tomšič Srebotnjak, tenor Janez Lotrič, potom dva Slovenaca u redovima čuvenih Bečkih filharmoničara, a jedan je član i Berlinske filharmonije...

Umjesto zaključka

U čast proslave te obljetnice održani su 2016. godine brojni događaji: nastup učenika iz 54 glazbene škole u čast 25. godišnjice samostalnosti Republike Slovenije i 200. godišnjice javnoga glazbenoga školstva u Sloveniji (24. lipnja 2016.), 3. međunarodno klavirsko natjecanje »Aci Bertonec« (GŠ Frana Kožuljskoga, Velenje, 28.

SL-8 Zemljovid slovenskih glazbenih škola godine 2016.

– 29. 10. 2016.), svečani koncert uz 200. godišnjicu slovenskoga glazbenoga školstva (Ljubljana: Cankarjev dom, 13. studenoga 2016.), međunarodni znanstveni simpozij *Slovensko javno glasbe-*

no školstvo – pogledi u preteklost in vizija za prihodnost / Slovensko javno glazbeno školstvo – pogledi u prošlost i vizija za budućnost (Ljubljana: Akademija za glasbo, 16. studenoga 2016.) i dr.

Literatura:

1. *Dostopno in plemenito / Dostupno i plemenito*. Katalog in razstava (10. 11. 2016. – 30. 3. 2017.) ob 200-letnici ustanovitve prve javne glasbene šole v Ljubljani. Ljubljana: Slovenski šolski muzej in Zveza slovenskih glasbenih šol, 2016.
2. *Enciklopedija Slovenije*, zv. 3 (geslo: glasbeno školstvo, avtorja: Cvetko Budkovič, Jože Sivec). Ljubljana: Mladinska knjiga, 1989, str. 228. – 229.
3. <http://www.kgbl.si/zgodovina-kgbl.html>, 6. 1. 2017.
4. <http://www.konzervatorij-maribor.si/o-nas/zgodovina>, 6. 1. 2017.
5. Križnar, *Slovenska glasba v narodnoosvobodilnem boju / Slovenska glazba u narodnooslobodilačkom ratu*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1992.